



### ๑๓. พระพุทธไวโรจนะ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา เลขทะเบียน ๑๓/๒๒/๒๕๖๔

ศิลปะศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ (ประมาณ ๑,๑๐๐ - ๑,๒๐๐ ปีมาแล้ว)

พบจากกรุพระปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัมฤทธิ์ สูง ๑๖.๗ เซนติเมตร

พระพุทธรูปครองจีวรห่มเฉียงบางแนบพระวรกายโดยมีชายจีวรทบพาดบนพระอังสาซ้าย ยืนเอียงกายสามส่วน (ตรีภังค์) พระหัตถ์ขวาจับเป็นวงกลมโดยมีพระหัตถ์ซ้ายประกองเป็นปางหมุนวงล้อแห่งธรรมหรือธรรมจักรมูทรา ฐานบัวคว่ำทรงกลมรองรับด้วยแท่น ประดับพนักหลังปลายพนักเป็นรูปหงส์และศิรประภาทรงกลมยอดเป็นโพธิพฤกษ์เบื้องหลังพระพุทธรูป ด้านซ้ายขวาเป็นรูปสตรีถือแส้จามรี สันนิษฐานว่าเป็นนางตารา เทพี ผู้เป็นบริวารของพระไวโรจนะ ผู้เป็นประธานในหมู่พระธยานิพุทธรูปทั้ง ๕ พระองค์ตามความเชื่อในพุทธศาสนาแบบมหายานและวัชรยาน (Krairiksh, 2012, 241) การทำพระพุทธรูปยืนตรีภังค์ และประดับด้วยพนักหลังนี้ แสดงถึงอิทธิพลของศิลปะอินเดียราชวงศ์ปาละแถบอ่าวเบงกอลที่ส่งมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบทั่วไปในวัฒนธรรมศรีวิชัยทางภาคใต้ของไทย รวมไปถึงคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะในประเทศอินโดนีเซีย จึงสันนิษฐานว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในภาคใต้ของไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๔ และได้รับการเคารพบูชาสืบต่อมากกระทั่งนำมาบรรจุลงในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะในคราวแรกสร้างเมื่อ พ.ศ. ๑๙๖๗ (กรมศิลปากร, ๒๕๕๐, ๒๐)

### 13. Buddha Vairocana

Chao Sam Phraya National Museum, registration number 13/22/2564

Sri Vijaya art, 9<sup>th</sup> – 10<sup>th</sup> century CE, (1,100 - 1,200 years ago)

Found at the chamber of the main pagoda of Ratchaburana Temple, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Bronze, height 16.7 cm.

The Buddha image wears the thin monastic robe clinging to his body in the open mode, leaving the right shoulder uncovered. The robe end is folded over the left shoulder. The Buddha stands in Tribhanga stance (tri-bent pose). The thumb and the forefinger of the right hand bend together to form a Dharmachakra (Wheel of Dhamma) which is supported by the left hand in the posture of Dharmachakra mudra. The circular overturned lotus base is fortified with a backrest decorated with a swan figurine and a spherical aura topped with a Bodhi tree. The Buddha statue is flanked with two female figurines holding a yak whip, probably Tara Bodhisattva, a follower of Vairocana Buddha who is the original of the five Transcendent Buddhas of Vajrayana and Mahayana Buddhism (Piriya Krairiksh, 2012, 241). The statue in Tribhanga stance and the decorated backrest clearly reflect the influence of Indian art during the Pala Dynasty once flourishing around the Bay of Bengal and spreading to Southeast Asia including southern Thailand (Sri Vijaya culture), the Malay Peninsula and Indonesian archipelagoes. This statue might have been created in the southern part of Thailand during the 14<sup>th</sup> century CE and had been worshiped since then until it was kept at the dungeon inside the main pagoda of Ratchaburana Temple built in 1967 (Fine Arts Department, 2007, 20).